

Соціальний вплив вуличних танців на процеси адаптації внутрішньо переміщених дітей в умовах культурних спільнот

Коробка Тетяна Олександрівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
24.03.2025	Освіта/Педагогіка	316.6:793.3:314.15-053.2

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15074839>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Статтю присвячено аналізу впливу вуличних танців як форми мистецького самовираження на процеси адаптації дітей до нового середовища. У межах цього дослідження було використано такі наукові методи, як аналіз теоретичних і емпіричних джерел, синтез та порівняння, узагальнення, систематизація даних. З'ясовано, що українці, які опинилися в статусі внутрішньо переміщеної особи, стикаються з проблемою пристосування до нових культурних реалій. Діти особливо часто переживають значні соціальні та емоційні труднощі через зміну місця проживання та втрату звичних зв'язків. У внутрішньо переміщених дітей часто виникають психологічні проблеми, що можуть виявлятися в ускладненні спілкування, підвищеній дратівливості, агресії, тривожності, втраті довіри, почутті самотності та низькій самооцінці. Усі ці фактори ускладнюють соціалізацію та негативно впливають на виховання. Розвиток мистецьких практик серед дітей-переселенців може значно сприяти їхній адаптації до нової культури та полегшити їхню інтеграцію в суспільство, у якому вони опинились. Танці як форма мистецтва можуть слугувати тим терапевтичним інструментом, що допомагає дітям адаптуватися до нових культурних умов. Отримати позитивний соціальний досвід, побудувати зв'язки з іншими дітьми й дорослими, що є важливим аспектом процесу адаптації, діти можуть завдяки вуличним танцям. Визначено, що вуличні танці є поняттям, яке об'єднує всі сучасні танцювальні стилі, що виникли не в професійних студіях, а в повсякденному середовищі. Проаналізовано найпопулярніші стилі вуличного танцю, їхні особливості та вплив на розвиток танцювальної культури. Зокрема, було розглянуто такі стилі, як хіп-хоп, брейк-данс, локінг, попінг та інші, що сформувалися на вулицях великих міст і здобули популярність у всьому світі. Кожен стиль має свої унікальні рухи, техніки та культурні особливості, що відображають соціальний контекст і музику того часу. Загалом, вуличні танці можуть бути ефективним засобом для підтримки соціальної інтеграції та психологічного благополуччя внутрішньо переміщених дітей, надаючи їм можливість адаптуватися до нової культурної реальності через творчість, що сприяє розвитку як особистісних, так і соціальних навичок.

Ключові слова: культурна інтеграція, соціальні зв'язки, мистецтво, психоемоційна підтримка.

¹ керівник студії, хореограф, Студія сучасного танцю «Star Dance», м. Тернопіль, Україна, тренер пілатесу, Клуб Пілатесу, Brooklyn, NY 11235, United States, trenertetyana90@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-9540-3271>

The social impact of street dances on the adaptation processes of internally displaced children in cultural communities

Annotation. The article is devoted to the analysis of the influence of street dances as a form of artistic self-expression on the processes of children's adaptation to a new environment. Within the framework of this study, such scientific methods as the analysis of theoretical and empirical sources, synthesis and comparison, generalization, and systematization of data were used. It was found that Ukrainians who found themselves in the status of an internally displaced person faced the problem of adapting to new cultural realities. Children especially often experience significant social and emotional difficulties due to a change in place of residence and the loss of familiar connections. Internally displaced children often have psychological problems, which may include communication difficulties, increased irritability, aggression, anxiety, loss of trust, feelings of loneliness, and low self-esteem. All these factors complicate socialization and negatively affect upbringing. The development of artistic practices among migrant children can significantly contribute to their adaptation to a new culture and facilitate their integration into the society in which they find themselves. Dance, as a form of art, can serve as a similar therapeutic tool that helps children adapt to new cultural conditions. Children can gain positive social experience, build connections with other children and adults, which is an important aspect of the adaptation process, thanks to street dances. It was determined that street dance is a concept that unites all modern dance styles that arose not in professional studios, but in everyday places. The most popular street dance styles, their features and influence on the development of dance culture were analyzed. In particular, such styles as hip-hop, breakdance, locking, popping, and others that were formed on the streets of large cities and gained popularity around the world were considered. Each style has its own unique movements, techniques and cultural characteristics that reflect the social context and music of that time. Overall, street dance can be an effective means of supporting the social integration and psychological well-being of internally displaced children, providing them with the opportunity to adapt to a new cultural reality through creativity, which contributes to the development of both personal and social skills.

Keywords: cultural integration, social ties, art, psycho-emotional support.

Вступ

Вимушений переїзд, спричинений соціальними, економічними чи війсьними обставинами, є складним процесом, що може мати серйозні наслідки для мігрантів. Зокрема, він негативно впливає на фізичне та психічне здоров'я, викликаючи появу фобій, енурез у дітей, невротичні розлади в дорослих, а також загострення хронічних захворювань. Однією з важливих проблем для вимушених переселенців є криза соціальної ідентичності, яка виражається в різкій зміні уявлень людини про саму себе та своє місце в системі соціальних відносин. Особи, які зазнали вимушеного переміщення, стикаються також з серйозними психологічними викликами, зокрема тривожністю, стресом, соціальною ізоляцією та труднощами у встановленні нових соціальних зв'язків. Втрата звичного середовища, розрив соціальних контактів та необхідність адаптації до нового культурного простору можуть ускладнювати їхню інтеграцію в нові громади. У таких умовах важливо знайти ефективні механізми підтримки внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), зокрема дітей, як найбільш вразливої категорії, забезпечуючи їм можливості для соціалізації, психологічної адаптації та інтеграції в нове середовище.

Теоретико-методичним підґрунтям для дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників. Так, наприклад, питання інтеграції дітей внутрішньо переміщених осіб до нової громади було розкрито в праці О. Роговської та С. Бабачанаха. Автори з'ясували, що для ефективної інтеграції внутрішньо переміщених

дітей потрібен комплексний підхід, який передбачає тісну співпрацю між закладами освіти, соціальними службами та місцевими органами влади [1]. На успішну адаптацію внутрішньо переміщених дітей впливають їхні переконання, цінності, поведінка, сприйняття себе та можливостей у новому середовищі. Важливою умовою адаптації є їхня активна взаємодія з новим оточенням, усвідомлення себе як учасника цього процесу. Дослідники А. Попова, Н. Цибуляк, Г. Лопатіна, Я. Сичікова, Р. Романов підкреслюють важливість ресурсного та соціокультурного підходів для успішної адаптації внутрішньо переміщених осіб [2]. Науковиці Т. Брайченко та Н. Якухіна зауважили, що діти, які пережили травматичну подію, можуть зосереджуватися на двох типах думок: втрата довіри до оточення та негативне сприйняття себе, що може призвести до небажання брати участь у соціальному житті, спілкуватися з людьми, піклуватися про своє здоров'я тощо [3]. З огляду на це, вони потребують відповідної допомоги, яка сприятиме їхній емоційній стабілізації, відновленню почуття безпеки та формуванню позитивного сприйняття себе.

Вивченню заходів успішної інтеграції дітей-біженців у соціальне та культурне середовище Німеччини та визначенню умов розвитку їхніх загальнолюдських цінностей засобами культури присвятила своє дослідження Т. Житнік [4]. Досвід Німеччини у створенні умов для розвитку загальнолюдських цінностей серед дітей-біженців може бути основою для розроблення ефективних методик адаптації українських дітей ВПО, сприяючи їхньому залученню в нове соціокультурне середовище через спільну мистецьку діяльність.

Важливість арттерапії та використання мистецтва як інструменту для підтримки емоційного та психологічного здоров'я дітей, зокрема тих, хто пережив травматичні події, як у випадку із внутрішньо переміщеними особами, підкреслює З. Мула (Z. Moula) [5]. Українські вчені К. Ніколенко (K. Nikolenko), Л. Романюк (L. Romaniuk), П. Луно (P. Luno), М. Барбаш (M. Barbash), Т. Корнішова (T. Kornisheva) зосередилися на взаємодії культурних і соціальних факторів у мультикультурному суспільстві, особливо акцентуючи на ролі мистецтва у сприянні соціальної інтеграції. Дослідники з'ясували, що мистецька діяльність може відігравати важливу роль у розвитку взаєморозуміння й толерантності серед різних культурних груп, зокрема переселенців. Науковці також підкреслюють значення мистецтва як платформи для самовираження та створення стійкості, що допомагає в інтеграції та співіснуванні різних культур [6].

Ефективним інструментом адаптації внутрішньо переміщених дітей можуть стати танці, зокрема вуличні, оскільки вони поєднують мистецьку діяльність, самовираження та соціальну взаємодію. У праці А. Ссебуліме (A. Ssebulime) зазначається, що танець є інструментом, який допомагає іммігрантам відновити зв'язок із культурою свого регіону, водночас сприяючи розвитку нових навичок. Він відіграє важливу роль у процесах соціалізації та взаємодії, що часто є складними для багатьох іммігрантів. На думку автора, танцювальна терапія може бути особливо корисною у випадках, коли традиційні методи лікування, зокрема біомедичні, не дають позитивних результатів [7]. Дослідниця І. Герц у своїй статті зазначила, що в сучасному світі посилюється соціальна ізольованість і відчуження, які несуть загрозу духовного спустошення, збільшення кількості фізичних і душевних захворювань. Проте танець може допомогти подолати ці проблеми. Людина, яка танцює, здатна до глибокого спілкування, і танець є ефективним способом подолання людської роз'єднаності. У танці відображається гармонія у взаєминах між людьми, їхня небайдужість, готовність підтримувати одне одного, взаємодіяти й глибоко спілкуватися, що формує своєрідний ідеал ставлення до навколишнього світу та інших людей [8].

Вуличні танці та їх похідні були об'єктом дослідження О. Плахотнюка, Р. Береста та М. Гарбузяк. Науковці дослідили вуличний танець як напрям сучасної хореографії та визначили його характерні ознаки [9]. Учені М. Дьомін та О. Івашко розглянули вуличні

танці в контексті вуличного мистецтва, основні наративи якого передаються через певні образи. На думку авторів, спонтанне вуличне мистецтво, зокрема й вуличний танець, спрямоване на втручання в міський простір – або щоб залишити позначку «я був тут», або передати певне послання, відреагувати на політичну подію, висловити протест чи просто з'явитися без конкретної мети [10]. Вуличне мистецтво, використовуючи образи, символізм і метафори, допомагає дітям усвідомлювати несвідомі почуття, виражати їх, опрацьовувати та взаємодіяти з ними. Це сприяє емоційному розкриттю, подоланню психологічних бар'єрів і налагодженню нових соціальних зв'язків.

Відповідно, *метою даної статті* є дослідження впливу вуличних танців як форми культурного самовираження та соціальної інтеграції на процес адаптації внутрішньо переміщених дітей, що опинилися в нових культурних та соціальних умовах.

Завдання статті:

- 1) проаналізувати проблему внутрішньо переміщених осіб в Україні, зокрема дітей;
- 2) дослідити вплив культурних практик, зокрема вуличних танців, на процес адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених дітей у нові соціальні й культурні умови;
- 3) виявити, яким чином участь у вуличних танцях сприяє соціалізації.

Матеріали та методи

У межах цього дослідження було використано кілька наукових методів, які дозволили комплексно вивчити соціальний вплив вуличних танців на адаптацію внутрішньо переміщених дітей у культурних спільнотах. Зокрема, здійснено аналіз теоретичних і емпіричних джерел, що стосуються теми внутрішньо переміщених осіб, їхньої адаптації в нових соціальних умовах, а також наукових праць, присвячених соціальній інтеграції через культурні практики. Крім того, було використано методи синтезу та порівняння для аналізу різних підходів до соціальної адаптації внутрішньо переміщених дітей, а також для оцінювання ефективності культурних практик, зокрема вуличних танців, у цьому процесі. Для формулювання висновків було застосовано методи узагальнення та систематизації отриманих даних.

Результати

Внутрішньо переміщені особи – це ті, хто були змушені залишити своє місце проживання через соціальні, економічні чи воєнні обставини. Важливо зазначити, що їхнє переміщення здійснюється в межах України, а тому вони не належать до категорії біженців. Згідно з даними Міжнародної організації з міграції, станом на кінець червня 2022 року в Україні налічувалося понад 6,27 мільйона внутрішньо переміщених осіб, що складає 14,2% від усього населення країни. Найбільше переселенців зафіксовано у Львівській, Івано-Франківській та Закарпатській областях [11].

Українці, які змінили своє місце проживання, змушені були пристосовуватися до нових культурних реалій. Одним із важливих аспектів вивчення цього процесу є культурологічний підхід, який зосереджується на взаємодії між адаптацією та культурою. Культурна адаптація, яку також називають акультурацією, є двостороннім процесом, під час якого суспільство та його члени пристосовуються до нового культурного середовища, одночасно змінюючи його. Важливо розуміти, що акультурація не відбувається в ізоляції, а завжди пов'язана з впливом соціальної системи. Іншими словами, соціокультурна адаптація – це процес взаємного пристосування між новоприбулими та суспільством-реципієнтом, який охоплює зміни як в особистості, так і в культурному середовищі.

Залежно від прагнень особи, яка пристосовується до нової культурної спільноти, а також її здатності успішно реалізувати ці прагнення, виокремлюють такі етапи адаптації:

- 1) психічна переорієнтація на рівні цілеспрямованого конформізму – на цьому етапі людина не приймає систему цінностей нового культурного середовища, але свідомо підлаштовується під зовнішні вимоги;
- 2) взаємна терпимість – індивід та нова культура проявляють взаємну толерантність до цінностей та моделей поведінки один одного;
- 3) акомодация – передбачає взаємні поступки між людиною та новою культурою, часткове прийняття елементів кожної сторони;
- 4) повне пристосування або асиміляція – людина повністю відмовляється від своїх попередніх цінностей та приймає систему цінностей нового середовища [12].

Успішність соціально-психологічної адаптації вимушених переселенців залежить від різноманітних об'єктивних (вік, стать, освіта, професійний рівень, статус, релігія тощо) та суб'єктивних (задоволення базових потреб, безпека й стабільність, можливість культурної інтеграції в нову громаду, психологічна підтримка, наявність можливостей для самореалізації, мотивація залишитись або повернутися на колишнє місце проживання) чинників. Оскільки переселення людей є вимушеним кроком, мотивація може відігравати вирішальну роль у процесі їхньої адаптації [2, с. 279].

Дослідження показують, що 18% внутрішньо переміщених осіб мають намір інтегруватися в нову громаду. У Львівській області цей показник складає 17%, що становить понад 27 000 осіб. Серед мешканців самого міста Львів 47% хочуть стати частиною громади. При цьому майже 43% респондентів, які планують реінтеграцію, вказують на труднощі, пов'язані з участю в суспільному житті та подоланням проблем, які виникають у громаді на новому місці проживання [13]. Без належних ресурсів для реалізації реінтеграційних заходів підлітки можуть відчувати уповільнення свого розвитку та реалізації потенціалу після пережитих травм переїзду. Важливою умовою успішної адаптації є усвідомлення людиною себе як активного учасника цього процесу, її прагнення стати частиною громади-реципієнта, навіть якщо це тимчасово. Іншими словами, внутрішнім чинником адаптації є ступінь відповідності звичної культурної діяльності дітей-переселенців новому соціокультурному середовищу, в якому вони опинилися [14, с. 72].

Діти, які змушені були змінити місце проживання, стикаються з реальністю посттравматичного стресу, фізичних травм, суму, втрат та розлуки. Більшість із них потребує не тільки медичної й гуманітарної допомоги, але й адаптації до нових життєвих обставин та соціальної реінтеграції. Діти, особливо віком від 3 до 15 років, часто переживають значні соціальні та емоційні труднощі через зміну місця проживання й втрату звичних зв'язків. Малюки до трьох років зазвичай легше пристосовуються до нових умов, а підлітки старше п'ятнадцяти років здатні більш усвідомлено сприймати переїзд. Відповідно, різка зміна звичного оточення може травмувати дитину віком від 3 до 15 років, спричиняючи порушення в емоційній сфері та зміни в поведінці [1]. У внутрішньо переміщених дітей часто виникають психологічні проблеми, що проявляються в порушеннях емоційного стану. Це може виявлятися в ускладненні спілкування, підвищеній дратівливості, агресії, тривожності, втраті довіри, почутті самотності та низькій самооцінці. Ці чинники ускладнюють соціалізацію та негативно впливають на виховання, що може призводити до проблем з дисципліною в школі та труднощів у навчанні, затримуючи формування особистості. Одним із важливих завдань у процесі адаптації дітей є подолання травматичного досвіду, пов'язаного з вимушеним переміщенням. У цьому контексті важливим є сприяння інтеграції дітей у нове культурне середовище. Як соціальний інститут «культура» створює запас інструментів для досягнення соціальної інтеграції. З огляду на це, її можна розглядати як

антропологічну константу, що формується у взаємопов'язаному житті різних історичних періодів завдяки «природній штучності» виду [6, р. 313]. Розвиток мистецьких практик серед дітей-переселенців може значно сприяти їхній адаптації до нової культури та полегшити їхню інтеграцію в суспільство, у якому вони опинились. Мистецтво як інструмент асиміляції має багатоаспектні переваги, особливо для внутрішньо переміщених дітей. Терапевтичний потенціал мистецтва та його здатність сприяти особистісному зростанню й соціальним змінам ґрунтуються на різних концепціях, розроблених у психології, арттерапії та художній освіті.

Процес створення творів мистецтва тісно пов'язаний із несвідомим і відіграє важливу роль у відновленні здоров'я, підтримці та покращенні загального благополуччя. Арттерапія, використовуючи образи, символи та метафори, дозволяє дітям звертатися до своїх несвідомих почуттів, обробляти їх і взаємодіяти з ними, що може сприяти позитивним змінам. Вона також забезпечує додатковий рівень контакту через поєднання фізичних і сенсорних дій із терапевтичним досвідом роботи з несвідомим. Арттерапія виконує психотерапевтичну роль, допомагаючи дитині пережити важкі події та ситуації, відновити емоційну рівновагу, розвинути психологічні механізми захисту й сприяти емоційному та соціальному дорослішанню. Вона є одним з ефективних способів корекції негативних емоційних станів. Доведено, що заняття арттерапією сприяють зниженню рівня тривожності, агресії та конфліктності в дітей, а також надають їм нові способи уникнути гніву й подолати стрес. Таким чином, мистецтво в терапії сприймається як спонтанний творчий процес, що вивільняє витіснені переживання, створюючи зв'язок між несвідомим світом і художніми матеріалами через символічні форми [5]. Танці як форма мистецтва можуть бути терапевтичним інструментом, що допомагає дітям адаптуватися до нових культурних умов. В арттерапії танець є своєрідним матеріальним простором для метафоричної взаємодії, даючи змогу по-новому оцінити ситуацію та знайти шляхи її розв'язання. Вільний танець дозволяє дітям і підліткам відчутти свободу рухів та висловити свої емоції через тіло. Для дітей з аутизмом або іншими особливостями розвитку це може бути способом спілкування, що допомагає їм зосередитися та розслабитися.

Рухи та фізичне вираження емоцій через танець можуть бути інструментом, що відображає як явні, так і приховані аспекти культури та етнічної приналежності. Важливим є те, що тіло часто зберігає напругу, викликану соціокультурним пригніченням, низькою самооцінкою та невпевненістю, що є наслідком неявної дискримінації. У цьому контексті танцювальна терапія є важливим методом для вираження культурної ідентичності через рух, що позитивно впливає на самосвідомість індивіда та сприяє його стійкості до соціального тиску [7]. Отже, танець є ефективним засобом для подолання соціальних бар'єрів, який допомагає людям долати труднощі, пов'язані з дискримінацією та соціальними викликами.

Основною особливістю хореографічної діяльності є психофізичний розвиток, адже під час танцю одночасно працюють усі системи організму (скелетно-м'язова, опорно-рухова, дихальна, серцево-судинна) та пізнавальні психічні процеси (відчуття, сприйняття, увага, репродуктивне та продуктивне мислення, уява, пам'ять). Хореографія не тільки задовольняє потребу дітей у русі, але й сприяє їхньому комплексному розвитку: адекватному вираженню думок, емоцій та почуттів через тілесні рухи. До того ж хореографічна діяльність має творчий характер, що передбачає інноваційність, винахідливість мислення дитини, а також сприяє розвитку її знань, емоцій та почуттів. Отримати позитивний соціальний досвід, побудувати зв'язки з іншими дітьми та дорослими, що є важливим аспектом процесу адаптації, діти можуть завдяки вуличним танцям.

«Вуличний танець» (street dance) – це широкий термін, що об'єднує всі сучасні танцювальні стилі, які виникли не в професійних студіях, а в повсякденному середовищі,

зокрема на вулицях, у шкільних дворах та нічних клубах. Ці танці часто характеризуються імпровізацією та соціальною взаємодією. Для вуличних танців характерні різкі, імпульсивні рухи, раптові переходи від швидких ритмів до плавних рухів і несподіваних пауз. Наприклад, брейк-данс об'єднує афро-американські ритми, елементи танцю в колі, акробатичні трюки, бразильську боротьбу капоейру та прийоми китайського кунг-фу. Деякі науковці вважають вуличні танці одним із засобів передачі інформації у вуличному мистецтві [10, р. 226]. Важливо зазначити, що вуличний танець – це не лише набір рухів, а цілісна культура, яка охоплює музику, спосіб життя, взаємодію між людьми та об'єднання любителів танцю. Характерні ознаки вуличного танцю представлено на рис. 1.

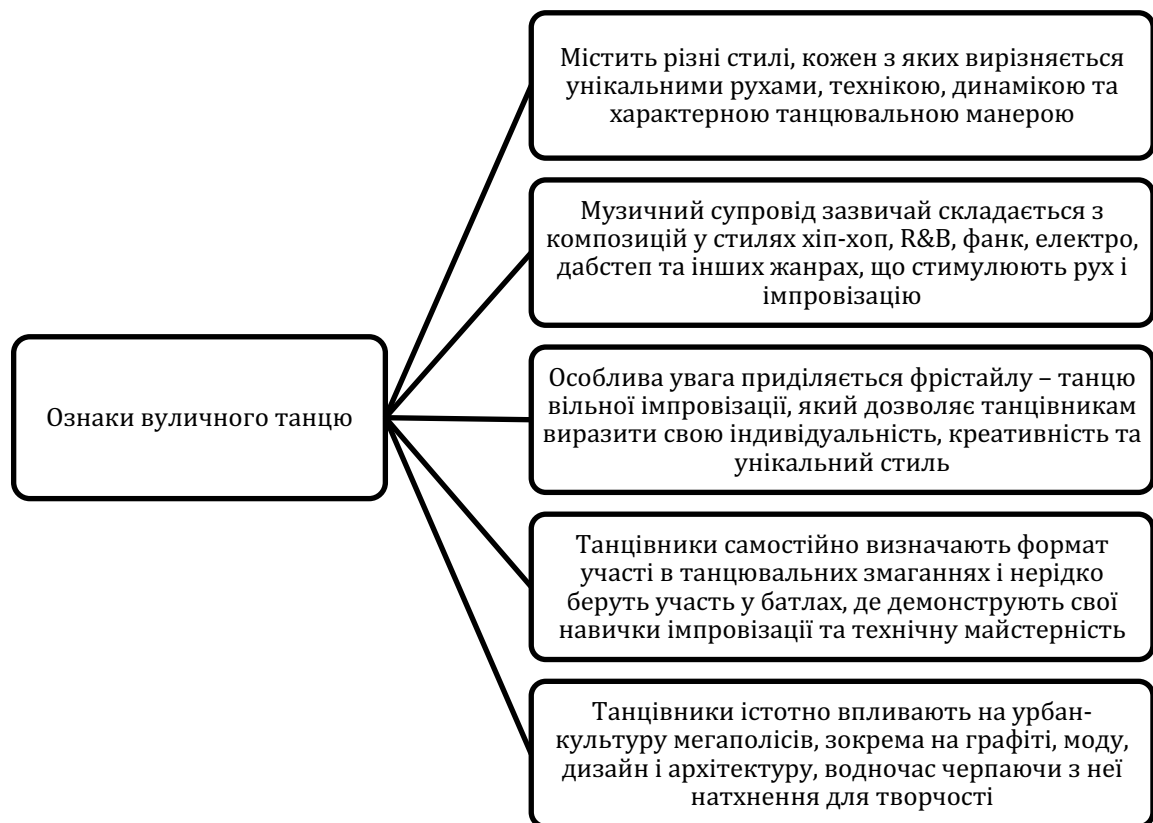

Рис. 1. Характерні ознаки вуличного танцю

Джерело: створено автором на основі [9]

Поява вуличного танцю стала результатом злиття різноманітних танцювальних традицій у міському середовищі, зокрема серед молоді. На їхні етнічні та популярні ритми й танці впливали різні шари європейської культури, включаючи релігійні, етнічні, естетичні та субкультурні аспекти. Джаз-танець, що також виник у міському середовищі, є генетичним коренем вуличних танців [9, с. 119]. Спільним для всіх стилів стріт-денсу є міське походження та початкове неприйняття як культурного явища, що відображає злиття молодіжних субкультур на вулицях. Найпоширеніші стилі вуличного танцю наведено в таблиці 1.

Найпоширеніші стилі вуличного танцю

Стиль	Характеристика
Хіп-хоп	Цей танцювальний стиль ґрунтується на імпровізації та містить техніки, що походять із соціальних танців раннього хіп-хопу. Він може охоплювати різні форми танцю, елементи повсякденних рухів, а також імітацію природних явищ чи персонажів кіно. Хіп-хоп тісно пов'язаний з індивідуальністю виконавця, тож стиль кожного танцюриста може суттєво відрізнятись. Саме особисте трактування рухів і музики надає цьому танцю неповторного характеру.
Локінг	Цей танець має легкий і життєрадісний характер, що, напевне, пов'язано з фанк-музикою, яку часто виконують живі музиканти. Завдяки цьому танцівники виглядають більш енергійними. Багато рухів локінгу були натхнені комічними персонажами з телебачення. Головна особливість – це блокування рухів у певних позах (locking), швидка зміна ритму.
Паппінг	Один із провідних танцювальних стилів, що зародився на західному узбережжі США. Він вирізняється спокійнішим темпом і вимагає активного залучення м'язів. Перехід музичного супроводу від живих інструментів до драм-машин і синтезаторів надав танцювальній музиці чіткої, механізованої ритміки, що й визначило характерні особливості цього стилю.
Хаус	Танцівники виглядають розслаблено у верхній частині тіла, оскільки основне навантаження в танці припадає на ноги. Їхні кроки схожі на калейдоскоп різноманітних рухів, що походять з африканських танців, латиноамериканської культури, традицій корінних американців тощо.
Брейкінг	Один із найбільш відомих стилів вуличного танцю, що містить складні акробатичні рухи, підтримки, слайди та «freeze» (заморожені позиції).
Вакінг	Характеризується швидкими, драматичними рухами руками, які підкреслюють музику.

Джерело: створено автором на основі [15].

Кожен стиль має свої унікальні рухи, техніки та культурні особливості, що відображають соціальний контекст і музику того часу. У вузькому розумінні, street dance – це вид спортивної діяльності, що поєднує інтенсивні тренування та види спорту з низькою інтенсивністю. Ці танці характеризуються швидкими змінами кроків, вибуховою силою та ритмічною музикою, що допомагає покращити координацію танцівників і ефективно тренувати дрібні суглоби та м'язи, які зазвичай не залучаються під час звичних рухів тіла [16]. Жанр street dance, що зародився в межах субкультури, став помітним явищем у житті молоді. Особливою популярністю почали користуватися масові танцювальні заходи, які перетворювались на важливі події, де танець став засобом вираження сильних емоцій.

Займаючись вуличними танцями, діти покращують свої спортивні навички, розвиваючи такі фізичні якості, як спритність, швидкість, сила та координація. Крім того, street dance сприяє гнучкості нервової системи: швидкі зміни рухів та їхня інтенсивність тренують здатність до миттєвої реакції та формують комплексні

когнітивні навички, що допомагають мозку ефективно аналізувати й контролювати рухи кінцівок.

Вуличні танці як частина урбаністичної культури здатні сприяти розвитку соціальних зв'язків, формуванню почуття спільноти та допомагати дітям подолати емоційні й психологічні труднощі, викликаними зміною місця проживання (рис. 2).

Рис. 2. Основні аспекти впливу вуличних танців на адаптацію внутрішньо переміщених дітей

Джерело: власна розробка автора

Сучасні танці здатні не лише збільшувати фізичну активність, але й позитивно впливати на емоційну сферу, вольові якості та духовний розвиток дитини. Вони надають можливість для самовираження та самореалізації, що є особливо важливим у підлітковому віці, який характеризується значними змінами у фізичному й психічному розвитку, а також численними суперечностями та кризами [17]. З огляду на це, підтримка та розвиток ініціатив, пов'язаних із вуличними танцями, можуть стати ефективним інструментом для соціальної адаптації внутрішньо переміщених дітей, допомагаючи їм інтегруватися в нові культурні спільноти й подолати труднощі, пов'язані з переміщенням.

У процесі свого історичного розвитку танцювальне мистецтво постійно взаємодіяло з різними аспектами культури, відображаючи її універсальність та еволюцію. Завдяки інтеграції традиційних основ та сучасних інновацій танець постає як унікальна модель культурних процесів. Як невербальна система комунікації мова танцю виконує посередницьку функцію між різними культурами. З огляду на свою позанаціональність і універсальність, танець не потребує перекладу, що дозволяє йому бути ефективним інструментом культурного об'єднання та інтеграції [8, с. 203].

Сучасна хореографія вуличних танців проявляється в новітніх формах, таких як масові танцювальні події на відкритому повітрі, що залучають велику кількість учасників на добровільній основі. Серед молоді ця форма соціокультурної анімації відома як флешмоб, що означає «спалах натовпу». Флешмоби викликають емоційний підйом, радість від приналежності до великої групи та мають на меті привернути увагу, здивувати оригінальністю й сприяти самоствердженню. У сучасних флешмобах відображаються прагнення молоді до свободи від соціальних стереотипів, до вільного вираження поглядів та захисту своїх духовних ідеалів і соціальних цінностей засобами сучасної культури.

Соціальні мережі, особливо платформи для публікації танців, можуть створювати додаткові можливості для самоствердження дітей та поширення елементів їхньої культури. Соціальні мережі як онлайн-платформи дозволяють користувачам створювати особисті профілі (відкриті або частково доступні), складати списки знайомих, а також переглядати зв'язки як власні, так і інших учасників мережі. Завдяки цим функціям, соціальні мережі стають важливим інструментом для спілкування з різними людьми, місцями, ідеями та культурами. Вони також є потужним засобом для міжкультурної адаптації, яка проявляється у відчутті задоволеності та повноцінності життя, а також в активній участі людини в соціальному та культурному житті нової спільноти [18, с. 227]. У світі існує понад 200 соціальних мереж, і ця кількість постійно збільшується. Більшість користувачів Інтернету мають облікові записи не в одній, а в кількох соціальних мережах, що свідчить про їхню широку популярність. В Україні найпопулярнішими платформами є Facebook, YouTube, Instagram та TikTok. Вони відрізняються за структурою та віковою аудиторією. Зокрема, у TikTok переважають користувачі до 20 років, тоді як інші соціальні мережі об'єднують переважно старшу аудиторію. Важливо зазначити позитивний вплив соціальних мереж на соціальну адаптацію дітей, який проявляється у функції зв'язку та соціалізації (дозволяють підтримувати зв'язок з рідними та друзями, знаходити нових знайомих, обмінюватися фотографіями та думками), функції виховання національної та соціальної ідентичності (можуть поширювати патріотичний контент, сприяючи розвитку та утвердженню національних цінностей, характерних для українського народу) та функції психологічної підтримки (може позитивно впливати на самооцінку дітей, формування їхньої думки про себе, суспільство та світ загалом).

Соціальні мережі можуть відігравати важливу роль у збереженні групової ідентичності, дозволяючи підтримувати зв'язки з «рідною» культурною спільнотою та зміцнювати соціальні зв'язки. Використання соціальних мереж впливає на збереження ідентичності членів етнічної групи, що підтверджується тим, як часто представники різних культур взаємодіють онлайн. Це проявляється у виборі мови під час використання соціальних мереж, у виборі онлайн-груп та у виборі самих соціальних мереж. Інакше кажучи, соціальні мережі допомагають людям, які перебувають за межами свого рідного регіону або країни, залишатися на зв'язку зі своєю культурою, підтримувати спілкування та зберігати відчуття приналежності до своєї групи. Це особливо важливо для внутрішньо переміщених осіб, які можуть використовувати соціальні мережі, щоб підтримувати зв'язок зі своїми рідними та друзями, а також отримувати інформацію та підтримку від своєї громади.

Платформи, як-от Instagram, TikTok або YouTube, дозволяють дітям ділитися своїми танцювальними відео, що дає їм можливість самовиражатися, презентувати свою творчість та індивідуальність. Завдяки соцмережі TikTok діти можуть знаходити інші танцювальні спільноти, вивчати нові рухи та брати участь у челенджах, розширюючи свої навички й відчуття спільноти. Усе це робить соціальні мережі важливим інструментом не лише для творчого розвитку, але й для формування позитивного середовища, яке допомагає дітям адаптуватися до нових реалій.

Висновки

У контексті сучасної соціальної та політичної ситуації в Україні питання адаптації дітей, які змушені були покинути свої домівки, набуває особливої актуальності. Успішна інтеграція внутрішньо переміщених дітей є не лише соціально важливим завданням, а й необхідною умовою для національної стабільності та прогресу. Це сприяє згуртуванню суспільства, знижує соціальну напругу та налагоджує нові зв'язки між переселенцями й місцевими жителями. Розв'язання цього питання потребує комплексного підходу та співпраці різних організацій, зокрема закладів освіти, місцевої влади, соціальних служб та громадських організацій. Для внутрішньо переміщених дітей, які пережили стрес та травму через зміну місця проживання, вуличні танці можуть стати формою психологічної підтримки та адаптації до нового середовища. Вони дають можливість зняти напруження, виразити переживання і через творчість знайти новий сенс у житті, що важливо для їхнього емоційного відновлення. Сучасні танці сприяють самовираженню та самореалізації дітей і підлітків, що є важливим у період їхнього фізичного та психологічного розвитку. Таким чином, вуличні танці можуть бути ефективним засобом для полегшення процесу адаптації внутрішньо переміщених дітей, допомагаючи їм знайти підтримку, розвивати соціальні зв'язки та активно інтегруватися в нову культурну спільноту.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо розроблення методичних рекомендацій для соціальних працівників, педагогів і психологів щодо використання вуличних танців як інструменту адаптації.

Список використаних джерел

1. Роговська О., Бабачанас С. Проблеми інтеграції дітей внутрішньо переміщених осіб до приймаючої громади. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2024. № 1(12). URL: <https://doi.org/10.31498/2617-2038.2024.12.320597> (дата звернення: 19.01.2025).
2. Попова А., Цибуляк Н., Лопатіна Г., Сичікова Я., Романов Р. Соціально-психологічна адаптація як ключ до інтеграції: дослідження досвіду внутрішньо переміщених осіб з окупованих територій України. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2024. № 1. С. 272–296. URL: <https://doi.org/10.32782/2412-9208-2024-1-272-296> (дата звернення: 19.01.2025).
3. Брайченко Т. В., Якухіна Н. О. Соціальна адаптація дітей із родин внутрішньо переміщених осіб. *Педагогічний вісник*. 2023. № 3(113). С. 97–100. URL: https://znayshov.com/FR/23578/pv_3_2023-99-102.pdf (дата звернення: 19.01.2025).
4. Житнік Т. Онлайн-технології інтеграції дітей-біженців з України в Німеччині засобами культури та мистецтва. *Наука і освіта*. 2023. № 2. С. 15–21. DOI: 10.24195/2414-4665-2023-2-3
5. Moula Z. «I didn't know I have the capacity to be creative»: Children's experiences of how creativity promoted their sense of well-being. A pilot randomised controlled study in school arts therapies. *Public Health*. 2021. № 197. P. 19–25. URL: <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2021.06.004> (date of access: 19.01.2025).
6. The role of art in the social integration of refugees in multicultural societies / K. Nikolenko et al. *Amazonia Investiga*. 2024. № 13(76). P. 308–322. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2024.76.04.25> (date of access: 19.01.2025).
7. Ssebulime A. The Social and Cultural practice of Dance: A tool for Resilience against Nostalgia among Immigrants. *International Journal of Migration, Health and Social Care*. 2021. URL: <https://hal.science/hal-03466907/> (date of access: 19.01.2025).

8. Герц І. І. Танець як засіб засвоєння соціокультурного досвіду. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал.* 2021. № 2. С. 199–204.
9. Плахотнюк О., Берест Р., Гарбузюк М. Генеза вуличних танців (street dens): трактування основних дефініцій. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2023. № 2(65). С. 114–120. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-2-15> (дата звернення: 19.01.2025).
10. Dyomin M., Ivashko O. Street art: an artistic message in the modern urban environment. *Art Inquiry.* 2020. № 22. P. 221–241. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=966128> (date of access: 19.01.2025).
11. Великий гід про статус ВПО. *Дія: вебсайт.* URL: <https://bf.diia.gov.ua/articles/velykyi-hid-pro-status-vpo> (дата звернення: 19.01.2025).
12. Біленька І. Г. «Культурний шок» і адаптація до нової культури. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* 2011. № 41. С. 12–16. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2011_940_41_5 (дата звернення: 19.01.2025).
13. Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні – Опитування загального населення – Раунд 18 (Жовтень 2024 року). *Displacement Tracking Matrix: вебсайт.* URL : <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-naselennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-0> (дата звернення: 19.01.2025).
14. Силкіна С. А. Соціальна адаптація дітей внутрішньо переміщених осіб в умовах нового поселення. *Освіта та педагогічна наука.* 2022. № 3 (181). С. 69–79. URL: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-3\(181\)-69-79](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-3(181)-69-79) (дата звернення: 19.01.2025).
15. Час познайомитись із різними стилями вуличних танців. *Red Bull: вебсайт.* URL: <https://www.redbull.com/ua-uk/dance-your-style-different-styles-guide> (дата звернення: 19.01.2025).
16. Promotion of street-dance training on the executive function in preschool children / Y. Shen et al. *Frontiers in psychology.* 2020. № 11. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.585598> (date of access: 19.01.2025).
17. Aranda E., Hills de Zárate M., Panhofer H. Transformed ground, transformed body: clinical implications for dance movement therapy with forced migrants. *Body, Movement and Dance in Psychotherapy.* 2020. Vol. 15. №3. P. 156–170. URL: <https://doi.org/10.1080/17432979.2020.1779817> (date of access: 19.01.2025).
18. Гаврилюк О. П. Соціальні мережі як чинник культурної адаптації і соціалізації. *Культурологічний альманах.* 2023. № 2. С. 225–231. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.2.31> (дата звернення: 19.01.2025).